

Foto: Krešimir Tadić

Summary

Feđa Vukić: "The Church of St. Paul the Apostle in Retkovic"

The new church of St. Paul the Apostle designed by the architect Tomislav Premerl is a compact closed mass of volumes whose concrete structure is softened by a finish in brick. The vertical of the church tower and the parsonage are juxtaposed to the rounded volumes of the church proper, clearly reminiscent of expressionist architecture of the first half of this century.

The exterior of this complex seems to be subordinated, however, to the design of its interior - its structural and spatial concept. The interior is dominated by a semi-circular plateau overlooking Retkovic, a prefabricated housing area put up after the great Zagreb flood in 1964, in which Tomislav Premerl also lives.

Perivoj Južnog Zagreba

Inicijative, ideje i pripreme još uvijek na dugom čekanju

DRAGUTIN KIŠ

Među pripremama uređenja grada u prigodi proslave 900. obljetnice zagrebačke biskupije i prvog spomena imena Zagreb našli u se i prijedlozi koji se odnose na obnovu postojećih i podizanje novih perivoja. Radna grupa za uređenje grada Odbora za obilježavanje obljetnice grada Zagreba, analizirajući dosadašnje aktivnosti oko uređenja grada, utvrdila je otprije poznato zaostajanje parkovne komponente u takvom uređenju. Unatoč preporuci Radne grupe oko davanja određene prednosti toj zaostaloj komponenti uređenja, konačni rezultati (osim nekoliko časnih iznimaka) vezani uz 900. zaobišli su predložene sadržaje iz domene perivojne arhitekture. To se prije svega odnosi na aktivnosti oko podizanja novog perivoja u Južnom Zagrebu.

Jedna inicijativna grupa stručnjaka - entuzijasta smatrala je da je upravo 900. obljetnica dobra prilika da se pokrene akcija oko stvaranja preduvjeta nužnih za izvedbu novog perivoja u Južnom Zagrebu, koji već dugo vremena (desetak i više godina) figurira samo kao planerska pretpostavka, kao zelena boja u šarenilu raznih kategorija urbanističko-arhitektonskih i građevinskih namjena u generalnom urbanističkom planu Zagreba. Štoviše, u tom relativno dugom čekanju tu je zelenu boju već dijelom dobro nagrizla gradnja, tako da je od prvobitnih 100 ha ostalo za parkovnu namjenu još samo 68 ha. Inicijativna je grupa također smatrala da je oblikovanje novog perivoja dobra prilika da se ponovno potakne kreativni duh Hrvatske, koji je tijekom povijesti umio stvoriti vrhunska djela perivojne kulture, odnosno umjetnosti: hrvatska kulturna povijest obilježena je i umjetnošću perivojne kulture, a u pojedinim sekvencijama bilježi i zvjezdane trenutke kao što su renesansni vrtovi starog Dubrovnika ili romantičarske ljepote jednog od najstarijih javnih šetališta u ovom dijelu Europe: perivoja Maksimira.

Zbog svega toga budući razvitak Hrvatske, obnova njezinih gradova i naselja, unapređenja turizma kao osnovnog pokretača budućeg hrvatskog gospodarstva,

ali i potreba za ljepotom življenja vlastitih građana, ne može više izostavljati dobrobiti perivojne kulture. Perivoji koji se danas stvaraju u svijetu odražavaju htijenje da se prvenstveno unaprijedi kvaliteta čovjekova života ugrožena mnogostrukim čimbenicima gradskog života, a maštovitost kreatora perivojne kulture osigurava puno iskorištavanje ljepote prirode.

U natječaju za idejna rješenja novog perivoja Južnog Zagreba istaknuto je nekoliko osnovnih vrijednosti i saznanja. Prije svega, riječ je o modernom, suvremenom konceptu perivoja, koji bi trebao sadržavati sve ono suvremeno iskustvo, bilo u oblikovnom ili sadržajnom smislu, koje može biti od koristi za čovjeka čiji se život kreće uglavnom na asfaltu između betonskih zdanja. Također, ne bi trebalo ponavljati Maksimir, Jarun ili Bundek. Jedan od zadataka natjecateljskog tima bio bi i interpolacija vrtova naroda gradova prijatelja Zagreba u određenu shemu buduće kompozicije perivoja. Tako bi se uz ostale sadržaje u ovom novom perivoju našlo 14 vrtova naroda, i to od ovih gradova prijatelja Zagreba: Birmingham, Bologna, Bombay, Brno, Cluj-Napoca, Krakow, Kyoto, Lisabon, Leipzig, Mainz, Petrograd, Salzburg, Plovdiv, Shanghai i Tromso. Od planiranih 68 ha budućeg perivoja vrtovi naroda obuhvatili bi cca 6-8 ha površine. Brojni razlozi govore u prilog ideji vrtova naroda gradova prijatelja Zagreba kao sadržaja novog perivoja:

- ti bi vrtovi unijeli u kompoziciju budućeg perivoja dodatno raznoliko oblikovno i sadržajno bogatstvo;

- bili bi veoma poučni i poticajni za opću akciju vraćanja Hrvatskoj perivojne kulture umjetnosti (umjesto pukog ozelenjavanja);

- označavali bi čvršću sponu između Zagreba i zemalja gradova prijatelja, tj. Engleske (Birmingham), Italije (Bologna), Indije (Bombay), Češke (Brno), Rumunjske (Cluj-Napoca), Poljske (Krakow), Japana (Kyoto), Portugala (Lisabon), Rusije (Petrograd), Austrije (Salzburg), Njemačke (Mainz i Leipzig), Amerike (Pittsburg), Bugarske (Plovdiv), Kine (Shanghai) i Norveške (Tromso). U nekim od tih zemalja, npr. u Japanu, perivojna je kultura na vrhu ljestvice društvenih vrijednosti, a to praktično znači bolju mogućnost gospodarskog povezivanja s Japanom, i to posredovanjem japanskog vrta u Zagrebu. Treba se prisjetiti poznate istine: kultura ide naprijed, a slijedi gospodarstvo. U vrijeme ove inicijative Zagrebački velesajam pokazivao je velik interes za susjedstvo vrtova naroda gradova prijatelja Zagreba zbog sasvim konkretnih mogućnosti razvijanja gospodarskog sajma i korisnosti postojanja takvih vrtova za takve mogućnosti.

Osim toga, vrtovi naroda gradova prijatelja Zagreba bili bi i turistička atrakcija grada, a bili bi i dobra živa poduka djeci o ljepoti i raznolikostima perivojne kulture iz cijelog svijeta. Bio bi to i poticaj za postupnu promjenu svijesti (i saznanja) svih onih koji odlučuju o budućnosti Hrvatske, o vrijednostima struke perivojne kulture.

U svezi s budućim sadržajima planiranog perivoja Novog Zagreba treba istaknuti još jednu vrijednost koja se odnosi na pokrenute inicijative oko obnove perivoja Maksimir. Svi sadržaji nužni za suvremene potrebe korištenja dogodit će se u ovom novom perivoju, pa se time na određeni način oslobađa Maksimir od sadržaja koji nisu u skladu s povijesnom matricom.

Izvedba perivoja višeslojne namjene u širokom rasponu bioekoloških fizionomsko-estetskih vrijednosti složen je posao od desetak, pa i više godina. Kvaliteta rješenja pretpostavlja uključivanje brojnih kreativnih timova i stručnih znalaca. Zbog svega je toga i predloženo da se rješenje za perivoj osigura kvalitetnim natječajem. Natječaj je zamišljen u dvije faze.

U prvoj fazi, anketnim natječajem ili natječajem za ideju perivoja trebalo bi riješiti osnovnu oblikovno-kompozicijsku i sadržajnu komponentu, uključujući i osiguranje prostora za 16 vrtova naroda gradova prijatelja Zagreba. Taj domaći natječaj trebalo je organizirati prigodom 900. obljetnice, što nažalost nije učinjeno. Kao jedan od razloga za neodržavanje natječaja spominje se teška materijalna situacija: "Nema novaca za skupe međunarodne natječaje". Očito je posrijedi neuvjerljiv argument (ukoliko se iza njega ne skrivaju neki drugi razlozi).

Druga bi faza okupila prvonagrađene radove na pozivni natječaj za konačno rješenje perivoja. Toj bi se fazi priključili i gradovi prijatelji Zagreba prijedlozima za rješenje svog narodnog vrta. O načinu dobivanja rješenja za svoj narodni vrt odlučili bi sami ili bi jednostavno delegirali svog parkovnog arhitekta da direktno riješi kompoziciju vrta. Prema tome, ni u ovoj drugoj fazi (vjerojatno 2-3 godine iza prvog anketnog natječaja) nije posrijedi skupi međunarodni natječaj, štoviše, pretpostavka je da bi i samu izvedbu svojih narodnih vrtova gradovi prijatelji sami financirali. Još je vrijeme da se ova propuštena prilika ostvari u skladu s prije načelno dogovorenim uvjetima. To prije što je cjelokupna priprema natječaja već obavljena. Poučan je u tom smislu primjer proslave 900. obljetnice Ivanić Grada: uz manifestaciju i organiziranje znanstvenog simpozija u ovoj prigodi, uz konkretnu obnovu crkava u Ivanić Gradu i Križu prišlo se i obnovi zapuštenih gradskih perivoja.

Arhitektura zagrebačkog gospodarskog zbora

SPOMENIK KOJI NESTAJE

DAMIR DEMONJA

Summary

Dragutin Kiš: "A Park in Southern Zagreb"

An initiative was started by a group of architects-enthusiasts who believed that the celebration of the 900th anniversary was a good opportunity to promote the idea of a new park in Southern Zagreb. For quite some time (ten years at least) this park has been just a dream and a green smudge on the city map of Zagreb in the future. In the meantime, the green oasis has been assaulted and reduced by new construction, shrinking from the initial 100 hectares to only about 68. Members of this initiative also believe that plans for the park might also inspire a new burst of creativity in Croatia where many beautiful parks were created in the past, such as the Renaissance gardens and parks of ancient Dubrovnik and one of the oldest public promenade and park in this part of Europe: Park Maksimir.

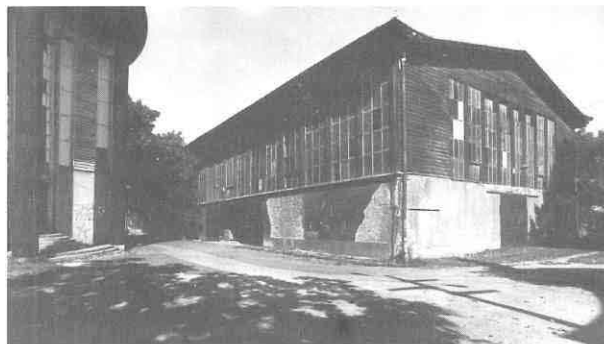

Foto: Milan Drmić